

amelyeknek jelenlétét és pozitív, vagy negatív hatását minden bírói ténykedésnél, tárgyaláson és határozathozatalnál érzi úgy a bíró, mint az ügyfél, de amelynek jelenlétét senkisémet meri nyílt szóval bevallani, pedig a szociális gondolat sokkal nagyobb mozgatóerejű annál és sokkal inkább adaequát a tisztességesen és igazságosan gondolkozó ember jogérzetével, sem hogy meg kellene tagadni.

Félreértés ne essék, a szociális gondolat nem feltétlenül jelenti pl. az alkalmazotti és munkaadó viszonylatában az alkalmazotti érdek preferálását, mert üzleti dekonjunktura közepette éppen a munkaadói érdek védelme felel meg inkább a minél több ember minél nagyobb gazdasági jólétének gondolatában gyökeredző szociális elgondolásnak, mert pl. az alkalmazottnak járó felmondási idő, végkielégítés, stb. jogkérdései elbírálásánál a munkaadó gazdasági ereje éppen a nála kenyerüket élvező alkalmazottak érdekében istápolandó és az alkalmazotti érdek előnyben részesítése ilyen vonatkozásban dekonjunktura esetén csak ideiglenesen szolgálná valóban az alkalmazotti érdeket, végeredményben azonban éppen az alkalmazottak érdeke ellen volna.

Az illetéktelen befolyásolás szempontjából azonban a szociális gondolat a gyöngébb félnek (és pedig nem a társadalmi osztálykülönbözőség értelmében gyöngébb félnek, hanem a konkrét ügylet keretében gyöngébb pozícióju félnek) az igaza mellett, vagy „érdekelsőbbsége” mellett tör lándzsát, mert semmi féle nagyobb erejű szemlélet az elemi igazságérzetnek az alkalmazott javára ebben az esetben megszólaló kategórikus parancs-zavát meg nem gyengíti.

Ha a szociális gondolat tana a „kriptoszociológiá”-ból átalakul azzá, amivé való átalakulásra ez a gondolat már régen megérett és amivé ez a gondolat a nyugati kultúraállamokban már réges-régen átalakult: a törvénykezést nyíltan és bevallottan irányító és annak egyik legfontosabb támaszát nyújtó tétellé, akkor a fenyegetés által előidézett lelki kényszerre vonatkozó mostani ingadozó bírói gyakorlatnak is egységessé és megnyugtatóvá kell átalakulnia.

Dr. Schneller György.

A kártérítés gyakorlatából. I. Alperes, ki felperessel ágyassági viszonyban élt, az ágyassági viszony tartama alatt ígéretet tett felperesnek, hogy őt élet folytatáig tartani fogja, illetve neki életjáradékot fizet és felperes szerint ezt az ígéretét az ágyassági viszony megszűnése után is megismételte. A fellebbezési bíróság felperest életjáradék megítélése iránti keresetével elutasította, mert indokolása szerint az eredetileg érvénytelen kötelezésnek a viszony megszűnése után való megismétlése az ígéretet erkölcsstelen jellegétől meg nem foszthatja. A m. kir. Kúria P. III. 4126/1933. szám alatt 1934. február 23-án hozott végzésével a fellebbezési bíróság ítéletét feloldotta és bizonyítást rendelt el arra nézve, hogy alperes ígéretét az ágyassági viszony után is megismételte és egy ideig életjáradékot fizetett is, mert ez esetben a Kúria gyakorlata szerint az ügylet nem

turpis, mert nem az ágyassági viszony fenntartása, hanem megszüntetése céljából történt a kötelezettség vállalása.

Már más alkalommal kifejeztük aggályunkat e lap hasábjain a Kúria e gyakorlatának gyakorlati következményei felett. Ha az ágyassági viszonyban élő férfi a nővel szemben, kivel ágyasságban élt, az ágyassági viszony megszüntetése céljából kötelezettséget vállal, ezt azért teszi, hogy a szakítással járó kellemetlenségeket elkerülje és éppen annak jutalmazásául tesz ígéretet, hogy a nő vele ágyassági viszonyban élt. Azonkívül rendszerint éppen a nem tapasztalatlan és a legkevésbé erkölcsös nőket védi ez a gyakorlat, mert éppen a romlottabb nők lesznek azok, akik kihasználva azt a helyzetet, hogy a férfinek az ágyassági viszony folytán annak megszűnésekor társadalmilag és jogilag kellemetlenséget szerezhetnek, a férfitől az ágyassági viszony végkielégítéséül vagyoni szolgáltatást kötnek ki, míg a tapasztalatlanabbak, maguk is félve a botránytól, a szakítást hallgatag elviselik. De még aggályosabb és még inkább állnak az előbb kifejtettek abban az esetben, ha az ígéret már az ágyassági viszony alatt történt meg és annak megszűnése után a nő részéről kifejtett erősebb vagy gyengébb rábeszélés folytán ismételtetett meg.

2. A kir. Kúria P. I. 3971/1932. szám alatt 1934. január 10-én hozott ítéletében kimondta, hogy miután felperes, a károsult, tudott arról, hogy a II. rendű alperes, a soffőr, az I. rendű alperes, az autó tulajdonosa beleegyezése nélkül vette használatba a gépkocsit és ő ebben a tudatban beleült az autóba, a gépkocsi üzembentartójával szemben kártérítést tárgyi alapon nem követelhet, mert „a gépkocsi üzembentartóját azért a balesetért, amely a gépkocsi üzemében annak jogtalan használata alatt magát a jogosulatlanul használót éri, tárgyi felelősség alapján kártérítési kötelezettséggel terhelni nem lehet”. A döntés, bár bővebben nem indokol, az anyagi igazságnak és a méltányosság-nak megfelel, mert hiszen a jogosulatlanul használatbavevő, vagy aki azzal egyetértve a jogtalanúság tudatában igénybeveszi az autót, tudja, hogy nem a jogosult üzembentartó akaratából működik a veszélyes üzem, tehát vele szemben az autó tulajdonosa, illetve a jogosult üzembentartó felelősséggel nem tartozik, mert éppen ez az üzembentartás, a tárgyi felelősséggel terhelt hasznára való működés a vétkes felelősség egyik döntő motivuma.

„A gépkocsit vezető II. rendű alperest a felperes balesetéből kifolyóan kártérítési kötelezettség vétkesség esetén terheli a magánjog általános szabályai szerint.” A döntés ez a része már vita tárgya lehet. Tekintettel arra, hogy a jogosulatlanul használó szempontjából az autóval jogosan rendelkező tulajdonképeni üzembentartó nem tekinthető üzembentartónak, a veszélyes üzem üzembentartója az autót jogosulatlanul vezető soffőr lesz. A konkrét esetben azonban a Kúria döntése helyeselhető, mert a tényállásból kivehetőleg a soffőrt a fekete fuvarra a felperes beszélte rá, és így ő maga tekinthető a fekete fuvar alatt üzembentartónak.

3. A kárenyhítési kötelezettség érdekes esetét állapítja meg a kir. Kúria P. I. 2873/1933. számú 1934. március 9-én kelt döntése. A felperes a baleset folytán szaglóképessége jelentékeny

részét elvesztette és foglalkozásánál fogva (fonalkészítő művezető) ez neki lényeges keresetcsökkenést alkalmas előidézni. A Kúria azonban csak 4 évre ítél meg magasabb járadékot, mert „a felperesnek viszonylag fiatal korára való tekintettel még módjában van magát más munkakörben kiképezni és kárenyhítési kötelezettségénél fogva köteles is más munkakörben való elhelyezkedése érdekében minden lehető megtenni. Ennek figyelembevételével a Kúria úgy találta, hogy a felperes munkaképességének csökkenése nem véglegesen, hanem csak az újabb szakképzettség elsajátításához és újabb, megfelelő elhelyezkedéséhez szükséges időre csökkent 50% -kal.”

4. I. rendű alperes tehergépkocsija nekiment a leeresztett vasúti sorompónak és áttörve azt, a vasúti vágányra került és ennek következtében, az ítéletből ki nem tűnő módon, valószínűleg az arra jövő vasúti mozdony és a gépkocsi összeütközése folytán felperes balesetet szenvedett. (A részletes tényállás az ítéletből nem állapítható meg.) A kir. Kúria P. VI. 1572/1933. számú 1934. február 16-án hozott ítéletével felperest a fellebbezési bíróság ítéletének megváltoztatásával, a II. rendű alperes vasúttal szemben elutasítja. „Az a körülmény, hogy a baleset két veszélyes üzemnek körében következett be — mondja az indokolás — vagy szabatosabban, hogy az a harmadik személy, akinek elháríthatatlan cselekményére II. rendű alperes hivatkozik, maga is veszélyes üzem (gépkocsiüzem) körében működött, nem zárja ki azt, hogy a II. rendű alperes vasút a vele együtt perben álló I. rendű alperes gépkocsiüzemnek, mint harmadik személynek elháríthatatlan cselekményére hivatkozassék.” A döntés helyessége a tényállás részletes ismerete nélkül meg nem állapítható. Ha a felperest a vasút gázolta el, mert a teherautón ült, vagy leesett az autóról az összeütközés következtében és így gázolta el a vasút, akkor, bár vétkesen, a baleset fizikai és jogi értelmében vett okozója a vasút is volt együttesen a teherautóval, vagy szigorúbban véve, a vasút volt a közvetlen és a teherautó a közvetett okozó. A teherautó üzembentartója, az I. rendű alperes ez esetben nem harmadik személy, hanem együttokozó és így a gyakorlat szerint a két üzem egyetemlegesen marasztalendő felperessel szemben. Természetesen ez a vasút visszkereseti jogát a teherautó üzembentartójával szemben nem érinti. A tárgyi felelősség egyik indoka az, hogy a károsultat a vétkesség bizonyításával járó nehézségektől megkímélje. A károsult rendszerint nem tekinthet be a károkozó üzem működésébe és így méltányosabb az exculpálás terhét az üzembentartóra hárítani, aki az üzem menetét ismeri. Ez a szempont megköveteli, hogy ha két üzem együttesen okozta a kárt, a károsult ne tartozzék vizsgálni, hogy melyik felelős a kárért, hogy a kár melyik üzem körében következett be, hanem a két üzem egyetemleges felelősséggel tartozzék a károsulttal szemben és a két üzem vétkességének és a baleset okozásában való részességének kérdését hagyjuk a két üzembentartó közötti visszakeresetre.

Ifj. dr. Szigeti László.